

Милка В. НИКОЛИЋ*
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 16. 10. 2020.
Прихваћен: 25. 2. 2021.

ОБЛИЦИ РЕЧИ У СРПСКОМ КАО СТРАНОМ ЈЕЗИКУ: МЕТОДИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛ ДОСАДАШЊИХ ИСТРАЖИВАЊА**

Предмет овог рада су досадашња истраживања облика речи у српском као страном језику. Циљ је да се испита до којих резултата су аутори дошли и које методичке препоруке производе из њихових истраживања. Корпус на коме је спроведена анализа обухвата 30 научних прилога објављених током последње две деценије у часописима и зборницима са научних конференција. Анализа је показала да су се аутори бавили: (1) теоријским питањима граматичке компетенције; (2) проблемима наставне и уџбеничке обраде падежног система, затим, система глаголских облика, као и компарације придева; (3) посебна пажња посвећена је тешкоћама које се код страних говорника јављају приликом учења облика речи српског језика. Ако се резултати досадашњих истраживања посматрају као целина, закључује се да пружају значајне и корисне методичке препоруке за наставну праксу и уџбеничку продукцију.

Кључне речи: српски као страни језик, облици речи, граматичка компетенција, ниво знања, настава, уџбеник.

1. Увод

Предмет интересовања у овом раду су досадашња истраживања облика речи у српском као страном језику. Достигнућа аутора који су се бавили морфолошким питањима српског као страног језика нису обједињена у одређену публикацију, самим тим, мање су доступна лекторима. У том смислу, потребно је да се досадашњи резултати размотре, повежу и да се сагледа њихов методички потенцијал, тј. импликације које из њих производе за наставу и уџбенике. Циљ овог рада је да се испита: (1) која су питања у вези са облици-

*milkanik75@gmail.com

** Овај рад написан је у оквиру пројекта *Динамика структура савременог српског језика* (2011–2020), број 178014, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

ма речи разматрана и до којих се резултата дошло; (2) које методичке препоруке проистичу из ових истраживања и на који начин се оне могу применити. Анализа је спроведена на корпусу који чини 30 научних прилога објављених током последње две деценије у часописима и зборницима са научних конференција. Ако се резултати досадашњих истраживања посматрају као целина, очекивано је да, без обзира на то што су аутори у оквиру различитих потреба и циљева истраживали српски као страни језик, постоје значајне методичке препоруке о облицима речи за наставну праксу и уџбеничку продукцију.

2. Приступ проблему

Савремена настава српског као страног језика настоји да одговори потребама полазника који се знатно разликују по старосној доби, професионалном профилу, као и разлозима учења српског језика. Потребно је да се пронађу реалистичне наставне методе, „које смањују разлику између школских облика наставе и природних начина усвајања и употребе језика” (Маринковић 2003: 291). Циљ је да се студенти на почетном нивоу што раније оспособе да употребљавају стечена знања у комуникацији.

Лингводидактика настоји да постави принципе који ће помоћи лекторима и ауторима уџбеника да остваре поменути циљ. „Заступници комуникативног приступа сматрају да ће мотивација оног који учи бити већа ако зна да одмах стиче комуникативну способност, односно да учи и вежба употребу језичког садржаја у конкретном друштвеном контексту, а не само да скупља знања из речничког блага и граматичких структура” (Маринковић 2003: 287).

Приликом конципирања глотодидактичких принципа, а затим и приликом методичког осмишљавања наставе и уџбеника, узима се у обзир да су лексикон и граматика *инхерентно повезани*:

„Та повезаност огледа се не само кроз постојање (релативно) затворених лексичких класа које су од превасходног синтаксичког значаја (везници, предлози, неке врсте заменица, прилога и речи итд.) већ и кроз феномен рекције. Наиме, (предлошко-)падежни систем српског језика није могуће усвајати ако се упоредо не усвајају глаголске (и друге) лексеме које као рекцијску допуну захтевају номинал у одређеном (предлошко-)падежном облику. [...] Другим речима, граматички минимум, који мора обухватати и синтаксички ниво [...] – мора се поставити у систематску везу с лексичким минимумом, а оба минимума потом константно усаглашавати и реевалуирати” (Стипчевић 2019: 353).

Интегрални приступ граматички српског као страног језика омогућава да се оствари „захтев да студент од скоро самог почетка може да продукује основне, али целе реченице” (Маринковић 2016: 89). У овом раду, сходно предвиђеном обиму, разматрају се облици речи; међутим, треба нагласити да се граматичка компетенција не своди на морфолошки систем.

3. Резултати анализе

Анализа је спроведена на корпусу сачињеном од 30 научних прилога који се баве облицима речи у српском као страном језику. Аутори ових прилога приступили су облицима речи у оквиру различитих методолошких концепата, тако да се њихови истраживачки резултати могу условно објединити. Ако се корпус сагледа као целина, долази се до следећих запажања.

(а) Разматрана су теоријска питања која се односе на: (1) улогу граматичке компетенције у стицању комуникативне компетенције (Маринковић 2003; Маринковић 2007а; Маринковић 2007б; Маринковић 2011); (2) проблем дистрибуције граматичких категорија по нивоима знања (Маринковић 2016б); (3) улогу граматике у учењу/усвајању језика (Дражић 2006).

(б) Испитивани су проблеми наставне и уџбеничке обраде обличних (под)система: (1) деклинација (Маринковић 1998; Војновић 2007; Голубовић 2008; Ломпар 2011; Раковић 2020; Стипчевић 2019); (2) конјугација (Николић 2018; Стевановић 2018); (3) компарација (Ломпар 2016; Новокмет 2016); (4) морфолошке и синтаксичке информације које страним полазницима могу да пруже речници (Бабић 2013; Марјановић 2016).

(в) Пажња је посвећена тешкоћама које страни полазници имају у усвајању морфолошког система српског језика. Анализиране су унутарјезичке грешке: (1) у употреби падежа (Бабић 2016б; Бабић 2017; Бабић 2018; Бабић 2020); (2) у грађењу глаголских облика (Бабић 2014; Бабић 2015; Бабић 2016а; Николић 2018); (3) у грађењу компаратива (Новокмет 2016). Испитиване су унутарјезичке и међујезичке грешке код говорника одређених језика, као што су бугарски (Рускова Ђермановић 2013; Хербез 2014), руски (Милошевић 2016), словачки (Ђорђевић 2017), италијански (Перишић Арсић 2016) и немачки језик (Иричанин 1999).

У наредном делу рада сумираћемо достигнућа анализираних прилога посвећених облицима речи у српском као страном језику.

3.1. Однос између граматичке и комуникативне компетенције

Познато је да полазници на А1 нивоу, овладавајући говорним чиновима, успевају да науче *граматичке моделе* који су према уџбеничкој литератури предвиђени за касније фазе учења, а који су фреквентни у разговорном језику. „Тако се наметнуло питање: да ли је и у којој мери могуће стицање комуникативне компетенције пре граматичке?” (Маринковић 2003: 288). Искуства из наставне праксе су потврдила да на почетном нивоу могу да се уведу фреквентни граматички модели и пре него што се обради наставна јединица којој они припадају. На пример, исказ *Ја бих кафу* можемо увести у наставу и пре него што обрадимо аорист односно потенцијал, а студент на А1 нивоу ће умети да, полазећи од овог модела, формира нове исказе (*Ја бих сок*, *Ја бих чај* итд.). Такав методички поступак је оправдан јер омогућава полазницима да на почетном нивоу учествују у реалним комуникативним ситуацијама.

Како сматрају заступници структуралног приступа наставним садржајима, појмови *граматика* и *комуникативни приступ* нису компатибилни. Наиме, „у програму комуникативног типа граматичке чињенице [се] приказују насумично, те стога не могу бити усвојене од стране студента коме је неопходно представити граматичке јединице једне за другима” (Маринковић 2007б: 180).

У савременој плотодидактици се сматра да је за учење страног језика погоднији ономазиолошки приступ, који „иде од значења ка облику”, него семазиолошки приступ, који „иде од облика ка значењу”. Студент се на почетку учења страног језика налази у ономазиолошкој ситуацији јер жели да комуницира у конкретним ситуацијама, служећи се адекватним облицима:

„Уколико ономазиолошки приступ није употребљен у правим тренуцима усвајања страног језика, студент ће почети да избегава да употребљава речи којима прецизно не зна значење или ће [...] почети да аналогно преноси граматичке облике из свог матерњег језика” (Маринковић 2007б: 181).

Полазници ће бити мотивисани да уче српски језик ако у раним фазама учења могу да продукују целовите исказе и да их употребљавају у конкретним (реалним) говорним чиновима.

3.2. Наставна и уџбеничка обрада обличког система

Наводимо препоруке које проистичу из резултата до којих су дошли аутори анализираних научних прилога:

- (а) *Прва именичка парадигма* – за упознавање страних студената са српским падежним системом препоручује се парадигма именица женског рода. Именице женског рода на *-а* имају различите наставке у првих пет падежа, а немају много гласовних алтернација. Деклинације именица мушког и средњег рода нису погодне за упознавање са падежним системом јер се одликују различитим деклинационим типовима, као и гласовним алтернацијама и одређеним специфичностима (Маринковић 2016: 89).
- (б) *Редослед увођења падежа* – може се препоручити да се прво обради акузатив.¹ Овај облик омогућава студентима да продукују основне реченичне моделе са субјектом и правим објектом. Ако се у обради падежног система пође од именица женског рода, може се избећи тешкоћа која би се јавила код именица мушког рода, код којих наставци у акузативу алтернирају зависно од значења именице (Маринковић 2016: 89).
- (в) *Падеж као морфолошка, семантичка и синтаксичка категорија* – падеже треба уводити истовремено као морфолошку, семантичку и синтаксичку категорију. То подразумева да полазници у оквиру исте наставне јединице усвајају падежни наставак и једно од зна-

¹ Аутори уџбеника се одлучују да прво обраде локатив, што је усклађено са тематским целинама у оквиру којих се распоређују лексика и граматика (уп. Војновић 2007).

чења одређеног падежа, при чему значење запажају у конкретном исказу (уп. Војновић 2007: 283).²

- (г) *Ономастичка лексика* – антропоними и топоними могу послужити као примери у обради падежног система на А1 нивоу.³ На наредним нивоима (А2 и Б1) оними се могу применити у обради захтевнијих граматичких садржаја (нпр. однос између граматичког и природног рода, као и однос између завршетка у номинативу и типа парадигме: *Никола, Ђорђе* и сл.). Онимијске јединице учествују у изграђивању лингвокултурне компетенције, што представља додатни аргумент за њихово континуирано увођење на све нивое учења (Маринковић 2016: 91).
- (д) *Дистрибуција глаголских облика* – значајно је да се на А1 нивоу почне раније са увођењем глаголских облика јер се тиме студентима омогућава да стварају и употребљавају целовите исказе (Маринковић 2016: 92).
- (ђ) *Презент* – препорука је да се што раније уведе парадигма презента најфреквентнијих пунозначних глагола. Тиме се полазницима на почетном нивоу омогућава да, осим реченица са именским предикатом, употребљавају и реченице са глаголским предикатом (Маринковић 2016: 92).
- (е) *Перфекат и футур* – за увођење ових облика на А1 нивоу није потребно да се прво обраде све презентске (под)групе. Перфекат и футур треба увести знатно раније него што сугеришу уџбеници намењени почетном нивоу учења српског као страног језика (Маринковић 2016: 92).
- (ж) *Компарација придева* – од три компаративна наставка потребно је да се посебно обради једино модел са наставком *-j(u)* јер се у основи придева који се пореде по том моделу јављају гласовне алтернације (Ломпар 2016: 77). Модел са наставком *-uj(u)* не представља тешкоћу за усвајање јер се у основи већине придева који на тај начин граде компаратив не јављају гласовне алтернације, а придеве који се одликују непостојаним *a* треба посебно навести. Такође, неће бити тешкоћа у усвајању компаратива с наставком *-u(u)* јер се овај модел везује за три лексеме. Компаратив са наставком *-j(u)* можемо обратити на следећи начин:

„Ако узмемо у обзир придеве који компаратив граде наставком *-ju* и који се јављају на нивоу А1 и А2, можемо издвојити седам модела. Да бисмо избегли било какво помињање наставка *-ju*, издвојићемо само последњи слог са алтернантом. Део позитива који се не види у компаративу можемо једноставно подвући (тако избегавамо додатна објашњења у

² Веома је значајно да се на вежбањима примењују задаци којима полазници овладавају истовремено морфолошким и синтаксичким одликама падежа (уп. Војновић 2007: 287). Погодно је ако у уџбеницима постоје издвојене реченичне форме које се директно могу применити у говорном чину (уп. Раковић 2019: 263).

³ За селекцију и презентацију онимијских јединица у уџбеницима и настави српског као страног језика дају се посебне лингводидактичке препоруке (в. Кончаревић 2008; Боњковски 2017; Обрадовић 2019).

вези са алтернацијама). Од студената се тражи да на основу понуђеног модела сами изведу компаратив придева из исте групе” (Ломпар 2016: 78).

Наводимо типичне примере за поменутих седам модела, при чему се као осми модел појављују придеви с наставком *-и(и)*, којима су прикључена два компаратива с наставком *-ј(и)* (према: Ломпар 2016: 79–81):

Последњи слог са алтернантом	Илустрација модела и типични примери
Модел 1: -ЖИ	брз → бржи (бр + жи); дуг, низак
Модел 2: -ЉИ	скуп → скупљи (скуп + љи); сув, дебео
Модел 3: -ЋИ/-ШЋИ	љут → љући (љу + ћи); жут, кратак
Модел 4: -ЋИ	млад → млађи (мла + ћи); тврд, сладак
Модел 5: -ЊИ/-ШЊИ	танак → тањи (та + њи); тесан, бесан
Модел 6: -ЧИ	јак → јачи (ја + чи); горак
Модел 7: -И	широк → шири (шир + и); тежак
Модел 8: -ШИ	леп → лепши (леп + ши); лак, мек; висок, тих

Посебан методички проблем представља избор репрезентативних примера помоћу којих се на почетном нивоу може предочити веза *граматичког рода* именице са одговарајућом *деклинационом врстом* (Ломпар 2011). Међу именицама које је неопходно увести на почетном нивоу налазе се специфични примери: (1) именице женског рода на консонант (*јесен, ноћ, реч*); (2) именице мушког рода на *-а* (*тата, деда, колега*); (3) једна именица средњег рода на *-а* (*доба*, на почетном нивоу се јавља у изразу *годишње доба*); (4) именице мушког рода на *-о* и *-е* (*посао, кафе*); (5) именице мушког рода на *-и* и *-у* (*хоби, интервју*). У методичкој литератури се наводи следеће запажање:

„[...] не можемо [се] ослонити само на поједностављени систем са добро одабраним репрезентативним примерима. Помоћно средство у овом случају била би израда програма који би похранио велики број информација, толико велики да обухвати све несистемске случајеве” (Ломпар 2011: 26).

Посебна пажња у српској плотодидактици посвећена је морфолошким и синтаксичким информацијама које страним полазницима пружају речници, посебно речници глагола.⁴ У новије време студенти имају на располагању *Морфолошко-синтаксички минимални речник глагола српског језика као страног* (2011), који обухвата глаголе предвиђене за почетни и средњи ниво. Одредница овог речника садржи бројне информације (в. Бабић 2013):

⁴Страним студентима су доступна два речника глагола: Петровић/Дудић 1989; Бабић 2011. Избор и употреба различитих типова речника представљају значајна лингводидактичка питања (в. Крајишник 2011; Иванова 2018).

POpiti A pf, tr **B** popijem, popiju | popio | popij | popijen **C** ako si popio nešto (vodu, kafu, sok i sl.), pio si to do kraja i ništa nije ostalo **D (V + O Ak)** Idem da *popijem mleko*. Obično ne stignem da doručkujem, ali uvek imam dovoljno vremena da *popijem kafu*. **E** piti **F** POPITI NEŠTO S NOGU *ako si popio nešto s nogu, popio si to na brzinu, vrlo brzo*; POPITI NEŠTO NAŠTE SRCA *ako si popio nešto našte srca, popio si to pre nego što si nešto pojeo, obično odmah ujutru*

Одредничка реч је дата у инфинитиву са обележеним местом акцента. Иза инфинитива се налазе следећи подаци: (1) глаголски вид – у речнику се користи подела на имперфективне, перфективне и двовидске глаголе; (2) глаголски род – користи се класификација на транзитивне, формално транзитивне, интранзитивне, рефлексивне и реципрочне глаголе; (4) облици дате глаголске лексеме – презент (1. л. једине и 3. л. множине), радни глаголски придев (мушки род једине), императив (2. л. једине) и трпни глаголски придев (мушки род једине); (5) дефиниција значења; (6) рекцијски модели; (7) примери употребе; (8) видски парњак; (9) идиоми (фраземи, поздравли).⁵ Приликом конципирања речника узето је у обзир да су лексикон и граматика инхерентно повезани.

Истраживање штампаних једнојезичних речника српског језика и двојезичних (француско-српских) речника показује: (1) да кориснику нефилолошког профила неће бити лако да самостално формира жељени глаголски облик ослањајући се на лексикографске податке; (2) да лексикографи у штампаним речницима имају ограничен простор да наведу све податке који су потребни странцу; (3) да се претходно поменути проблем може разрешити у електронским речницима (Марјановић 2016: 273–274).

3.3. Тешкоће у овладавању обличким системом

Анализа грешака насталих у грађењу и употреби облика речи омогућава да се идентификују, опишу и објасне типови и узроци тешкоћа с којима се срећу полазници. Закључак до којег доводе ова испитивања јесте да полазници имају више успеха у *грађењу облика*, а мање у *употреби облика*. Наводимо општа запажања о унутарјезичким грешкама на почетном нивоу:

- (а) **Деклинација** – полазници лакше овладају грађењем него употребом *надежног система*, а на плану употребе падежа највише тешкоћа им задаје употреба акузатива, који замењују номинативом (уп. Бабић 2016б; Бабић 2017; Бабић 2018; Бабић 2020);
- (б) **Конјугација** – полазници лакше овладају употребом него грађењем *глаголског система*, а међу глаголским облицима најтеже им је грађење презента (уп. Бабић 2014; Бабић 2015; Бабић 2016а; Николић 2018).

⁵ На сегменте у одредници упућује се словима абецеде: **A** – глаголски род и вид; **B** – четири глаголска облика; **C** – значење глаголске лексеме; **D** – рекцијски модел и примери употребе; **E** – видски парњак; **F** – идиоми (Бабић 2013: 405).

Резултати до којих се долази анализом грешака омогућавају да се идентификују примери којима је потребно посветити посебну пажњу приликом избора и конципирања наставних и уџбеничких садржаја.

4. Закључак

Анализа научних прилога који се баве облицима речи у српском као страном језику, а који су објављени у последње две деценије, доводи до следећих лингводидактичких принципа:

(а) Граматичким садржајима приступа се *интегрално* тако што се граматика и лексикон посматрају као *инхерентна целина* (што је најочигледније код рекцијских карактеристика глагола, који захтевају допуне у одређеним падежним или предлошко-падежним облицима);

(б) Потребно је да полазници од самог почетка учења усвајају граматичке садржаје тако да могу да *продукују целовите исказе*;

(в) Потребно је да су на свим нивоима *уравнотежено* заступљене све врсте речи и да се *равномерно* обрађују морфолошке категорије;

(г) Посебно је важно да су на свим нивоима *пропорционално* заступљени падежни и глаголски систем;

(д) Граматичка правила треба уводити *поступно*, од регуларних и типичних примера према неправилним и специфичним;

(ђ) Потребно је да су на свим нивоима *паралелно* заступљене различите групе променљивих речи (нпр. именице различитих деклинационих типова, глаголи са инфинитивним завршецима *-ти, -сти, -ћи*);

(е) На А1 нивоу треба уводити *фреквентну лексику* која се појављује у разговорном језику (у свакодневним ситуацијама), што подразумева да се могу увести и неправилни и специфични примери;

(ж) У почетним фазама учења могу се обрађивати тзв. изузеци, као и проблематични примери, тј. могу се уводити *одступања од граматичких правила*, и то на одабраним лексемама (на овај начин обезбеђује се природност текстова и омогућава се полазницима да овладавају примењивим знањем).

Полазници овладавају облицима речи током наставе на почетном и средњем нивоу. У наставној и уџбеничкој обради граматичких садржаја неопходно је доследно примењивати два принципа – *равномерност* и *поступност*.

Иако су досадашња лингводидактичка истраживања флексије српског језика остварена у оквиру различитих методолошких концепата, обједињавањем њихових резултата долази се до значајних импликација за наставну праксу и уџбеничку продукцију.

ЛИТЕРАТУРА

- Бабић 2011:** В. Babić, *Naučito srpski 1 i 2 – Rečnik glagola*, Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Бабић 2013:** Б. Бабић, *Morfološko-sintaksički rečnik srpskog jezika kao stranog*, у: Ј. Вучо, О. Дурбаба (ур.), *Језик и образовање*, Београд: Филолошки факултет, 399–408.
- Бабић 2014:** В. Babić, *Greške u tvorbi prezentskih oblika na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog*, у: С. Гудурић, М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и простору*, III, Нови Сад: Филозофски факултет, 569–583.
- Бабић 2015:** В. Babić, *Greške u tvorbi oblika futura I na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog*, у: С. Гудурић, М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и простору*, IV/2, Нови Сад: Филозофски факултет, 143–153.
- Бабић 2016а:** Б. Бабић, *Грешке у творби облика партиципа актива на почетним нивоима учења српског као страног*, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 143–154.
- Бабић 2016б:** В. Babić, *Greške u upotrebi oblika lokativa na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog*, у: Ј. Дражић, И. Бјелаковић, Д. Средојевић (ур.), *Теме језикословне у србистици кроз дијахронију и синхронију*, Зборник у част Љиљани Суботић, Нови Сад: Филозофски факултет, 703–726.
- Бабић 2017:** В. Babić, *Greške u upotrebi oblika genitiva na početnim nivoima učenja srpskog jezika kao stranog*, у: С. Гудурић, М. Стефановић (ур.), *Језици и културе у времену и простору*, VI, Нови Сад: Филозофски факултет, 363–377.
- Бабић 2018:** Б. Бабић, *Унутарјезичке грешке у употреби облика акузатива у српском језику као страном*, *Српски језик*, XXIII, 583–600.
- Бабић 2020:** Б. Бабић, *Најфреквентније унутарјезичке грешке у употреби падежних облика именица у српском језику као страном*, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси IV*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 47–59.
- Боњковски 2017:** R. Bońkowski, *Властите именице као културно-потпорно средство у упознавању српског народа приликом учења српског језика као страног*, у: С. Маринковић (ур.), *Културно-потпорна средства у функцији наставе и учења*, Ужице: Учитељски факултет, 213–222.
- Војновић 2007:** Ј. Vojnović, *Usvajanje padežnog sistema u nastavi srpskog jezika kao stranog (početni nivo)*, у: Ј. Vučo (ur.), *Savremene tendencije u nastavi jezika i književnosti*, Београд: Филолошки факултет, 281–289.
- Голубовић 2008:** Б. Голубовић, *Психоллингвистички приступ дефлексионом систему у настави српског као страног језика*, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 37/1, 475–484.

- Дражић 2006:** Ј. Дражић, Место граматике у настави српског језика као страног, у: Љ. Петровачки, О. Радуловић (ур.), *Неговање српског језика и књижевности*, Нови Сад: Филозофски факултет, 197–219.
- Ђорђевић 2017:** К. Ђорђевић, Анализа грешака словачких матерњих говорника на почетном нивоу учења српског језика као страног, у: Václav Štěpánek, Jiří Mitáček (ур.), *Studia Balkanica Bohemo-Slovaca VII*, Brno: Moravské zemské museum, Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy university, 691–697.
- Иванова 2018:** И. Иванова, Речници у настави српског језика као страног на МГУ, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 47/1, 487–492.
- Иричанин 1999:** Г. Иричанин, Типичне интерференцијске грешке у настави страних језика (српског и немачког), *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 28/2, 227–233.
- Кончаревић 2008:** К. Кончаревић, Лингвокултуролошка презентација ономастичке лексике у настави лексике српског језика у инословенској средини, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 37/1, 441–451.
- Крајишник 2011:** В. Крајишник, Рјечник у настави српског као страног језика, *Анали Филолошког факултета*, 23/II, Београд, 245–258.
- Ломпар 2011:** В. Ломпар, Род именица и тип деклинације у настави српског језика као страног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 19–27.
- Ломпар 2016:** В. Ломпар, Језичке игре и модели у настави српског као страног језика на примеру компарације придева, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 77–85.
- Маринковић 1998:** Н. Маринковић, Усвајање падежног система српског језика код говорника страног језика, у: С. Васић, У. Кисић, М. Даниловић (ур.), *Језик и култура говора у образовању*, Београд: Институт за педагошка истраживања, 285–289.
- Маринковић 2003:** Н. Маринковић, О могућности стицања комуникативне компетенције пре граматичке компетенције, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 31/1, 285–291.
- Маринковић 2007а:** Н. Маринковић, Граматички минимум или минимална граматика, у: М. Дешић (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 111–119.
- Маринковић 2007б:** Н. Маринковић, Утицај граматике на дефинисање компетенције, *Научни састанак слависта у Вукове дане*, 35/3, 175–185.
- Маринковић 2011:** Н. Маринковић, Однос граматичке и комуникативне компетенције у нивоима Б1 и Б2, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси II*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 145–151.
- Маринковић 2016:** Н. Маринковић, Дистрибуција граматичких категорија у настави српског као страног језика, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као*

- страни језик у теорији и пракси III, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 87–94.
- Марјановић 2016:** С. Марјановић, Глаголска флексија у речницима. О рецепцијским и продукцијским потребама страних корисника, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 261–277.
- Николић 2018:** Б. Николић, Усвајање презента, перфекта и футура I на почетном нивоу учења српског као страног језика, у: М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности*, IX/1, Крагујевац: ФИЛУМ, 171–185.
- Новокмет 2016:** С. Новокмет, Компарација придева у настави српског језика као страног, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 61–75.
- Обрадовић 2019:** М. Обрадовић, О презентацији антропонимијске категорије лично име у уџбеницима српског језика за странце, *Липар*, 69, Крагујевац, 205–218.
- Перишић Арсић 2016:** О. Perišić Arsić, Analiza grešaka u srpskom kao stranom na primeru italofona, у: В. Крајишник (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси III*, Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 155–168.
- Петровић/Дудић 1989:** В. Петровић, К. Дудић, *Речник глагола са граматичким и лексичким допунама*, Београд: Завод за уџбенике.
- Раковић 2020:** М. Раковић, Падежни систем у уџбеницима српског као страног језика за А ниво (лингвистички и методички аспект), у: М. Ковачевић, Ј. Петковић (ур.), *Савремена проучавања језика и књижевности*, XI/1, Крагујевац: ФИЛУМ, 255–264.
- Рускова Ђермановић 2013:** С. Рускова Ђермановић, О неким морфолошким грешкама код студената србистике на Универзитету у Пловдиву, у: М. Ковачевић (ур.), *Српски језик, књижевност, уметности*, Књ. I: *Традиција и иновације у савременом српском језику*, Крагујевац: ФИЛУМ, 503–510.
- Стевановић 2018:** Ј. Стевановић, Глаголски прилози у уџбеницима за српски као страни језик, *Липар*, 65, Крагујевац, 123–132.
- Стипчевић 2019:** Б. Стипчевић, Српски датив као страни: разговорни језик и уџбеници, *Књижевност и језик*, LXVI/2, 343–355.
- Хербез 2016:** Д. Хербез, О неким језичким грешкама бугарских студената српског језика, у: Ж. Чолакова (ур.), *Паисиеви четенија: Славистика*, Књ. 1, Пловдив: Пловдивски универзитет „Паисий Хилендарски“, Филологически факултет, 278–287.

Milka Nikolić

WORD FORMS IN SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE: METHODOLOGICAL
POTENTIAL OF THE UP-TO-DATE RESEARCH

Summary

The subject matter of this paper is the up-to-date research on word forms in Serbian as a foreign language. The authors who dealt with morphological questions of Serbian as a foreign language did not have their achievements collected in a single publication. The goal of this paper is to examine: (1) which questions related to word forms were considered and what the results were; (2) which methodological recommendations originate from the research and how to use them. The analysis has been conducted on a corpus consisting of the papers published in the last two decades in the magazines and proceedings of science conferences. If the results of the up-to-date research are observed as a whole, significant methodological recommendations about word forms for teaching practice and textbook production are expected no matter the authors' research of Serbian as a foreign language within the bounds of different needs and goals. As the analysis has shown, the authors dealt with: (1) general theoretical questions on grammatical competence; (2) accepting the case system, as well as the system of verb forms, and less with comparison of adjectives; (3) special attention was dedicated to mistakes made by foreign speakers while learning Serbian. If the results of the up-to-date research are observed as a whole, it is concluded that they provide important and useful methodological recommendations for teaching practice and textbook production.

Key words: Serbian as a foreign language, word forms, grammatical competence, level of knowledge, teaching, textbook.